

บันทึก

เรื่อง ปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับฐานะของส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น
ตามพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการกรมในกระทรวงศึกษาธิการ

กระทรวงศึกษาธิการได้มีหนังสือ ที่ ศธ.๐๒๐๔/๒๕๐๒๔ ลงวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๒๔ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า ตามที่พระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการกรมในกระทรวงศึกษาธิการได้แบ่งส่วนราชการออกเป็นสำนักงานเลขานุการกรม กอง และส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น เช่น ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ สำนักงานทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยม หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา และสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา สำนักงานศึกษาธิการเขต สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ นั้น กระทรวงศึกษาธิการขอหารือว่า ส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นเหล่านี้มีฐานะเทียบกองหรือไม่ และหัวหน้าส่วนราชการเหล่านี้ถือเป็นหัวหน้าส่วนราชการที่มีฐานะเทียบกองและมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับหัวหน้าส่วนราชการระดับกองหรือไม่

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๘) ได้พิจารณาข้อหารือและบทกฎหมายที่เกี่ยวข้องพร้อมทั้งได้รับฟังคำชี้แจงข้อเท็จจริงของผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ) และผู้แทนสำนักนายกรัฐมนตรี (สำนักงาน ก.พ.) แล้วมีความเห็นดังนี้

(๑) ปัญหาแรกที่ว่า ส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นตามพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการกรมในกระทรวงศึกษาธิการเป็นส่วนราชการที่มีฐานะเทียบกองหรือไม่มีความเห็นว่า ในส่วนที่เกี่ยวกับการแบ่งส่วนราชการและการจัดระเบียบราชการภายในกรม นั้น ประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ ๒๑๘ ลงวันที่ ๒๙ กันยายน พ.ศ. ๒๕๑๕ ได้กำหนดไว้ในข้อ ๖ วรรคสี่^๑ ว่า “การแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเลขานุการรัฐมนตรี ส่วนราชการที่มีฐานะเป็นกรม และกรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น และมีฐานะเป็นกรม ให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา” และตามข้อ ๓๑^๒ กำหนดให้แบ่งส่วนราชการในกรมออกเป็น (๑) สำนักงานเลขานุการกรม (๒) กอง (๓)

^๑ ข้อ ๖ วรรคสี่

ฯลฯ

การแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเลขานุการรัฐมนตรี ส่วนราชการที่มีฐานะเป็นกรม และกรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเป็นกรม ให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา

^๒ ข้อ ๓๑ ให้แบ่งส่วนราชการในกรมซึ่งสังกัดหรือไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงหรือทบวง ดังนี้

(๑) สำนักงานเลขานุการกรม

(๒) กอง

แผนก และถ้ากรมใดมีความจำเป็นหรือเหตุผลพิเศษจะแบ่งส่วนราชการโดยให้มีส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเทียบกองหรือแผนกก็ได้ จากบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวเมื่อพิจารณาประกอบกันแล้วจึงมีความหมายว่า ส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นภายในกรมหนึ่งๆ นั้นอาจมีฐานะเทียบเท่ากองหรือแผนกก็ได้ ย่อมแล้วแต่ว่าส่วนราชการนั้นๆ มีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบมากน้อยเพียงใด และกฎหมาย (พระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการฯ) ได้บัญญัติรับรองโดยกำหนดให้มีฐานะเช่นใด

สำหรับหลักเกณฑ์ที่จะพิจารณาว่าหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นหน่วยงานใดที่กฎหมาย (พระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการฯ) ได้บัญญัติรับรองให้มีอำนาจหน้าที่และฐานะเทียบกอง หรือหน่วยงานใดมีอำนาจหน้าที่และฐานะเทียบแผนก นั้น สามารถพิจารณาได้จากวิธีการของการบัญญัติในกฎหมาย(พระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการฯ) แต่ละฉบับ ดังตัวอย่างเช่น มาตรา ๓ แห่งพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๒๓ กำหนดว่า

“มาตรา ๓ ให้แบ่งส่วนราชการสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ดังนี้

๑. สำนักงานเลขาธิการกรม
๒. กองคลัง
๓. กองนโยบายและแผน
๔. กองวิชาการ
๕. สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร
๖. สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด
 - ๖.๑ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ
 - ๖.๒ สำนักงานการประถมศึกษากิ่งอำเภอ
๗. หน่วยศึกษานิเทศก์”

จากบทบัญญัติดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ส่วนราชการใน ๑ ถึง ๗ กฎหมายกำหนดรับรองให้มีอำนาจหน้าที่และฐานะเป็นกองเท่าเทียมกัน แต่สำหรับส่วนราชการใน ๖.๑ และ ๖.๒ นั้นกฎหมายได้แยกลักษณะการบัญญัติให้มีความแตกต่างออกไป โดยบัญญัติไว้เป็นข้อย่อยของ ๖ ซึ่งแสดงลักษณะให้เห็นว่าเป็นส่วนราชการที่กฎหมายรับรองให้มีอำนาจหน้าที่และฐานะรองลงไปจากส่วนราชการตาม ๑ ถึง ๗ ซึ่งได้แก่แผนกนั่นเอง

จากวิธีการบัญญัติกฎหมายเพื่อรับรองฐานะของส่วนราชการในกรมดังกล่าว

(๓) แผนก

กรมใดที่มีความจำเป็นหรือเหตุผลพิเศษ จะแบ่งส่วนราชการโดยให้มีส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเทียบกองหรือแผนกก็ได้

สำหรับกรมตำรวจ จะแบ่งส่วนราชการเป็นอย่างอื่นให้เหมาะสมกับกิจการของราชการตำรวจก็ได้

มาแล้ว เมื่อนำมาปรับกับกรณีของส่วนราชการตามปัญหาที่หารือมา โดยพิจารณาตามมาตรา ๕^๓ แห่งพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๕^๔ แห่งพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๒๒ และมาตรา ๕^๕ แห่งพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๒๒ แล้ว ย่อมเห็นได้ว่า ส่วนราชการตามปัญหาที่หารือมาทุกส่วนราชการกฎหมายได้กำหนดรับรองให้มีฐานะเทียบกองทั้งสิ้น

(๒) สำหรับปัญหาที่สองที่ว่าหัวหน้าส่วนราชการดังกล่าวเป็นหัวหน้าส่วนราชการที่มีฐานะเทียบกองหรือไม่นั้น เมื่อได้วินิจฉัยแล้วว่าส่วนราชการตามที่หารือมามีฐานะเทียบกอง

^๓ มาตรา ๕ ให้แบ่งส่วนราชการสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ ดังนี้

ก. ราชการบริหารส่วนกลาง

- (๑) กองกลาง
- (๒) กองการเจ้าหน้าที่
- (๓) กองคลัง
- (๔) กองตรวจและรายงาน
- (๕) กองนิติการ
- (๖) กองแผนงาน
- (๗) กองการสัมพันธ์ต่างประเทศ
- (๘) สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา
- (๙) สำนักงานศึกษาธิการเขต

ฯลฯ

ฯลฯ

^๔ มาตรา ๕ ให้แบ่งส่วนราชการกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ดังนี้

- (๑) สำนักงานเลขานุการกรม
- (๒) กองวิจัยทางการศึกษา
- (๓) ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ
- (๔) ศูนย์พัฒนาหนังสือ
- (๕) ศูนย์พัฒนาหลักสูตร
- (๖) สำนักงานทดสอบทางการศึกษา

^๕ มาตรา ๕ ให้แบ่งส่วนราชการกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ดังนี้

- (๑) สำนักงานเลขานุการกรม
- (๒) กองการเจ้าหน้าที่
- (๓) กองการประถมศึกษา
- (๔) กองการมัธยมศึกษา
- (๕) กองการศึกษาพิเศษ
- (๖) กองคลัง
- (๗) กองแผนงาน
- (๘) กองพัสดุและอุปกรณ์การศึกษา
- (๙) กองออกแบบและก่อสร้าง
- (๑๐) หน่วยศึกษานิเทศก์

หัวหน้าของส่วนราชการดังกล่าวย่อมถือว่าเป็นหัวหน้าของส่วนราชการที่มีฐานะเทียบกองด้วย ส่วนปัญหาที่ว่าหัวหน้าส่วนราชการตามปัญหาแรกมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับหัวหน้าส่วนราชการ ระดับกองหรือไม่ ได้พิจารณาแล้วมีความเห็นว่า ข้อ ๓๓^๖ วรรคสอง แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๑๘ กำหนดให้ส่วนราชการระดับกองมีอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ให้เป็นหน้าที่ของ ส่วนราชการนั้น ๆ โดยให้มีผู้อำนวยการกอง หัวหน้ากอง หรือหัวหน้าส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่าง อื่นที่เทียบเท่าผู้อำนวยการกอง หรือหัวหน้ากอง เป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการและรับผิดชอบใน การปฏิบัติราชการ จากบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวซึ่งเป็นกฎหมายที่วางระเบียบในการ บริหารราชการโดยทั่วไป แสดงให้เห็นว่า ในส่วนที่เป็นงานราชการของส่วนราชการใด หัวหน้า ของส่วนราชการนั้นย่อมเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่และรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของส่วนราชการ นั้น ดังนั้น หัวหน้าของส่วนราชการตามข้อหาหรือที่มีฐานะเทียบกอง ย่อมมีอำนาจหน้าที่ เช่นเดียวกับหัวหน้าส่วนราชการระดับกองด้วยเช่นกัน

โดยสรุป จึงมีความเห็นว่า ส่วนราชการตามข้อหาหรือเป็นส่วนราชการที่มีฐานะ เทียบกอง และหัวหน้าส่วนราชการดังกล่าวย่อมถือเป็นหัวหน้าส่วนราชการที่มีฐานะเทียบกองและ มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับหัวหน้าส่วนราชการระดับกองในส่วนที่จะต้องรับผิดชอบในการปฏิบัติ ราชการของส่วนราชการที่ตนรับผิดชอบบังคับบัญชาอยู่

(ลงชื่อ) อมร จันทสมบุรณ์

(นายอมร จันทสมบุรณ์)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มกราคม ๒๕๒๕

^๖ ข้อ ๓๓

ฯลฯ

ฯลฯ

ส่วนราชการตามข้อ ๓๑ (๒) และ (๓) ให้มีอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ให้เป็นหน้าที่ของ ส่วนราชการนั้น ๆ โดยมีผู้อำนวยการกอง หัวหน้ากอง หัวหน้าแผนก หรือหัวหน้าส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น ที่เทียบเท่าผู้อำนวยการกอง หัวหน้ากอง หรือหัวหน้าแผนกเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการและรับผิดชอบในการ ปฏิบัติราชการ

ฯลฯ

ฯลฯ